

מדת בדת

לע"ה מרן רבי משה מרדכי בן
ר' צבי חיים אפשטיין זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 174 פרשת ויצא תשע"ו

סוטה כה-לא

שמועיל מחילה א"כ גם לסוטה יש היתר, א"כ מוכח שאחר סתירה לא מועיל מחילה.

לב"ש כשמת בעלה קודם ששתה נוטלת כתובה ולב"ה לא, שב"ש סוברים ששטר שעומד להגבות הוא כגבוי עמוד ב וב"ה סוברים שאינו כגבוי ולכן היא צריכה להביא ראיה שלא זינתה כדי להוציא כתובתה.

רבה בר אבון אומר שהמחלוקת של ר"א וחכמים במשנה היא רק בעקרה וזקינה אך איילונית לכו"ע אינה שותה ולא נוטלת כתובתה כי כתוב ונקתה ונזרעה זרע במי שדרכה להזריע ולא איילונית שאין דרכה להזריע, ויש להקשות מברייתא שהמקנא לארוסתו ושומרת יבם שלו אם נסתרה קודם שכנסה לא שותה ולא נוטלת כתובה,

דף כו ולר"מ מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא שותה ולא נוטלת כתובה שאסור לישא מעוברת או מינקת חבירו ואם נשא יוציא ולא יחזיר לעולם, וחכמים סוברים שיוציא וכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס, ובחור שנשא עקרה וזקינה ומי שאין לו אשה ובנים מתחילה לא שותה ולא נוטלת כתובתה, ולר"א הוא יכול לישא אחרת ולפרות ולרבות ממנה, אך המקנא לארוסה ושומרת יבם ונסתרה אחר שכנסה שותה או לא נוטלת כתובה, מעוברת ומינקת עצמו או שותה או לא נוטלת כתובה ורובא שנשא עקרה וזקינה ויש לו אשה ובנים או שותה או לא נוטלת כתובתה, אשת ממזר לממזר ואשת נתין לנתין ואשת גר ועבד משוחרר ואיילונית או שותה או לא נוטלת כתובה, וכתוב כאן להדיא שאיילונית שותה, ור"נ אומר שזה תלוי במחלוקת תנאים שר"ש בן אלעזר סובר שאיילונית לא שותה שכתוב נקתה ונזרעה זרע ואיילונית אינה ראויה לזרע ורבנן לומדים מהפסוק הזה כמו הברייתא שלר"ע אם היתה עקרה היא נפקדת אמר לו ר' ישמעאל שא"כ יסתרו כל העקרות ויפקדו ומי שלא תסתר תפסיד, אלא לומדים מהפסוק הזה שאם היתה יולדת בצער תלד ברווח אם היתה יולדת נקיבות תלד זכרים, היתה יולדת קצרים תלד ארוכים היתה יולדת שחורים תלד לבנים.

החידוש באשת ממזר ששותה שלא נאמר שיתגרשו שלא ירבו ממזרים, קמ"ל שהיא שותה.

החידוש באשת גר שלא נאמר שכתוב בפרשה דבר אל בני ישראל ולא גרים, קמ"ל שאין למעט גרים כי כתוב ואמרת לרבות.

החידוש באשת כהן ששותה שלא נאמר שכתוב והיא לא נתפסה אסורה ואשת כהן שאסורה לבעלה גם בנתפסה לא תשתה, קמ"ל שהיא תשתה.

החידוש בשתה, שמוותרת לבעלה גם כשהיא מתנוונת ולכאורה המים כן בדקוה, וצריך לומר שהיא מתנוונת באברים אחרים והיינו אומרים שאכן היא זינתה והמים לא בדקו אותה כי זה היה אונס ותהיה אסורה לכהן, קמ"ל שהיא מותרת לו.

החידוש באשת סריס ששותה שלא נאמר שכתוב מבלעדי אישך והוא לא ראוי לאישות, קמ"ל שהיא שותה.

דף כה שמואל שאומר שיבום ללא מאמר קונה רק לדברים האמורים בפרשה יכול לסבור כר' יאשיה ששומרת יבם שותה, שממה שצריך פסוק לרבות משמע שלולא הפסוק אינה נקראת אשתו.

הסתפקו אם עוברת על דת צריכה התראה להפסידה כתובתה כדי שתחזור בה או שבשעה שעברה על דת ממילא הפסידה כתובתה, ולכאורה יש להוכיח ממשנתנו שארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה, משמע שיש בהם קינוי, ולכאורה הקינוי הוא כדי שיפסידו כתובה, ואבי דוחה שהקינוי מועיל לאסרה עליו, ורב פפא אומר שהקינוי מועיל להשקותה לכשתנשא, וכן שנינו בברייתא שלא מקנים לארוסה להשקותה כשהיא ארוסה אך מקנים לה להשקותה לכשתנשא, ורבא מוכיח מהמשך המשנה שחייבי לאוין לא שותות ולא נוטלות כתובה ומשמע שיש בהן קינוי ואין נ"מ לאסרה על הבעל כי ממילא אסורות עליו אלא כדי להפסידה את הכתובה, ורב יהודה מדיסקרתא דוחה שהקינוי מועיל לאסרה על הבעל שהרי שנינו שכשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל, ור' חנינא מסורא מוכיח מהמשך המשנה שב"ד מקנים לחרש שוטה וחבוש בבית האסורים ולא להשקותה אלא להפסידה כתובתה, א"כ מוכח שצריך התראה, ושאר האמוראים לא הוכיחו משם כי יתכן שזה שונה מכיון שאין עליה כלל אימת בעלה.

הסתפקו בעוברת על דת אם בעלה יכול לקיימה אם הוא רוצה, האם זה תלוי בקפידא של הבעל והוא לא מקפיד או שהדרך להקפיד והוא צריך להקפיד על כרחו, ולכאורה יש להוכיח ממי שב"ד מקנים להם ואם נאמר שהבעל יכול לקיימן א"כ איך ב"ד עושים דבר שיתכן שלא נוח לבעל, ויש לדחות שמסתמא הבעל יקפיד כיון שהיא עברה על דת.

הסתפקו אם מועילה מחילת הבעל על הקינוי האם זה תלוי בדעתו וא"כ הוא מחל, או שאחר שקינא לא מועיל שימחל, ולכאורה יש להוכיח ממי שב"ד מקנים להם שאם מועיל מחילה איך ב"ד עושים דבר שיתכן שהבעל ימחל, ויש לומר שמסתמא אדם מסכים עם דעת ב"ד, ולכאורה יש להוכיח ממה שמוסרים לו ת"ח שלא יבא עליה בדרך ואם נאמר שמועיל מחילה שימחל לה ויבא עליה, ויש לומר שאכן מוסרים לו ת"ח שיודעים לומר לו שאם הוא רוצה לבא עליה שימחל לה, ויש להוכיח מדברי ר' יאשיה שאמר שג' דברים סח לו הקטן מאנשי ירושלים שבעל שמחל על קינוי הוא מחול וזקן ממרא ב"ד יכולים למחול לו, וכן אביו ואמו של בן סורר ומורה יכולים למחול לו, וכשבא אצל חביריו בדרום הסכימו לו בשני דברים ולא על זקן ממרא כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל.

נחלקו רב אחא ורבינא אם מחול רק קודם סתירה ולא לאחריה או שמחול אף לאחר סתירה, ומסתבר כמ"ד שאינו מחול אחר סתירה ממה שר' יוסי אמר שבעלה נאמן שלא יבא על אשתו שסטתה שאם בנדה שהיא בכרת לא אסרו יחוד ק"ו שלא יאסרו בסוטה שהיא בלאו, אמרו לו שבנדה יש היתר אך סוטה אסורה לעולם בלי שתיה ואם נאמר

החידוש בדברי המשנה שמקנים על כל עריות **עמוד ב** שלא נאמר שכיון שלומדים מנטמאה נטמאה אחד לבעל ואחד לבעל שנאסרה עכשיו לבעל ואילו בעריות כשהיא היתה כבר אסורה לא יחשב קינוי, קמ"ל שזה נחשב קינוי.

מה שאין מקנים על קטן לומדים ממה שכתוב איש ולא קטן ושאינו איש, ואין לומר שבא למעט שחוף שאינו יכול לבעול, שהרי שמואל אמר שמקנים על שחוף וגם פוסל בתרומה, והחידוש בדברי שמואל שלא נאמר שכתוב ושכב איש אותה שכבת זרע והוא אינו יכול, קמ"ל שמקנים ופוסל בתרומה שלא נאמר שכתוב בפסוק ולא יחלל זרעו שרק מי שיש לו זרע מחלל ולא מי שאין לו זרע, קמ"ל שפוסל בתרומה, ואין לומר שמי שאינו איש ממעט עכו"ם שהרי אמר רב המנונא שמקנים ע"י עכו"ם והוא פוסל בתרומה והחידוש שמקנים על עכו"ם שלא נאמר שהיא היתה אסורה עליו כבר קודם ופוסל בתרומה שלא נאמר שכתוב בפסוק ובת כהן כי תהיה לאיש זר שרק בר קידושין פוסל ומי שאינו בר קידושין אינו פוסל, קמ"ל שפוסל כמו שאמר ר' יוחנן בשם ר' ישמעאל שעכו"ם ועבד שבאו על כהנת או לוייה וישראלית פסלוה שכתוב ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה שרק מי שיש לבעל בה אלמנות וגירושין חוזרת לתרומת בית אביה ועכו"ם ועבד אין להם בה אלמנות וגירושין, ורב פפא אומר שמי שאינו איש בא למעט בהמה שאין זנות בבהמה.

אמר רבה מפרזקיא לרב איש מה המקור לכך שאין זנות לבהמה אמר רב איש שכתוב לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב, ושנינו שאתנן כלב ומחיר זונה מותרים בהקרבה שכתוב גם שניהם ולא ארבעה.

מה שכתוב בסוטה שכבת זרע אף שמקנים גם בבעילה ללא ש"ז בא למעט דבר אחר ופירש רב ששת שקינא לה שלא כדרכה ורבא מקשה שביאה שלא כדרכה מרבים ממשכבי אשה אלא ממעטים כשקינא לה דרך אברים ואביי דוחה שזה פריצות בעלמא והתורה לא אסרה את האשה בכך, ואביי מפרש שממעט כשקינא לה בנשיקת אבר, אך זה מובן למ"ד שהעראה היא הכנסת עטרה ונשיקה אינה כלום לכן ממעטים נשיקה, אך למ"ד שהעראה היא נשיקה א"כ נאסרת בה, ויש לומר כדברי רבא שממעטים כשקינא לה דרך אברים והיינו אומרים שהקינוי תלוי בקפידיא של הבעל וא"כ הוא מקפיד בכך ותאסר, קמ"ל שאינו קינוי.

שמואל אומר שעדיף לאדם לישא דומה שהיא

דף כז אשה שמרננים עליה שהיא זינתה ולא בת של אשה כזו כי האשה עצמה באה מטיפה כשרה ואילו בתה באה מטיפה פסולה, ור' יוחנן אומר שעדיף לישא בת של אשה זו שיש לה חזקת כשרות ולא האשה עצמה שאינה עומדת בחזקת כשרות, אך קשה מברייתא שנושא אדם דומה, ורבא מתרץ שכתוב נושא דומה משמע לכתחילה אלא יש לתקן אם נשא א"כ יש לתקן בת דומה, ולהלכה ישא בת דומה ולא דומה שרב תחליפא בר מערבא שנה לפני ר' אבהו שאשה שזינתה בניה כשרים כי הולכים אחר רוב בעילות שהם של הבעל.

רב עמרם מסתפק אם גם באשה פרוצה ביותר הולכים אחר רוב בעילות של הבעל ולמ"ד שאשה לא מתעברת אלא סמוך לוסתה הבת אסורה כיון שאינה יודעת מתי זמן זה כדי שתשמר, אלא הספק הוא למ"ד שאשה מתעברת סמוך לטבילתה והם יודעים זמן זה ונשמרים, או שכיון שהיא פרוצה ריחוק וחשוש שהרבה היא מהזנות, ונשאר רחיק

מאיש איש לומדים שאשת חרש שוטה ואשת שעמום ומי שהלך בעלה למדינת הים ושהיה חבוש בבית האסורים שב"ד מקנים להן לפסול מכתובה, ואין לומר שגם להשקות כי כתוב והביא האיש את אשתו, ור' יוסי אומר שקינוי ב"ד מועיל להשקותה לכשיצא בעלה מבית האסורים, ולרבנן צריך וקינא והביא, ולר' יוסי לא צריך וקינא והביא.

מה שכתוב אשר תשטה אשה תחת אישה בא להקיש איש לאשה ואשה לאיש, אמר רב ששת שכמו שבעל סומא לא משקה שכתוב ונעלם מעיני אישה כך אשה סומא אינה שותה, ורב איש אומר שכמו שחגרת וגידמת אינה שותה שכתוב **עמוד ב** והעמיד הכהן את האשה כך אם הבעל חגר או גידם אינו משקה אותה, ומר בר רב איש אומר שכמו שאשה אלמת אינה שותה שכתוב ואמרה האשה אמן כן אם הוא אלם אינה שותה.

פרק כשם שהמים

משנה כמו שהמים בודקים אותה כך הם בודקים אותה שכתוב ובאו ובאו, ולר"ע לומדים מנטמאה ונטמאה שכמו שאסורה לבעל כך אסורה לבעל ואמר ר' יהושע שכך דרש זכריה בן הקצב ונטמאה ונטמאה אחד לבעל ואחד לבעל, וביום שישב ר"א בן עזריה בנשיאותו דרש ר"ע בפסוק וכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו יטמא ולא כתוב טמא והיינו שטמא אחרים שכבר שני מטמא שלישי, ואמר ר' יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שאמרת שעתיך דור אחר לטהר ככר שלישי שאין לו עיקר מהתורה, שר"ע תלמידך מביא לכך פסוק שטמא,

ועוד דרש ר"ע באותו יום בפסוק ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה, ובפסוק אחר כתוב מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב והיינו שאלף אמה הם מגרש פנוי לנוי ואויר לעיר, ואלפיים הם לתחום שבת, ור"א בן ר' יוסי הגלילי אומר שאלף אמה מגרש ואלפיים אמה שדות וכרמים.

עוד דרש ר"ע בפסוק אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר, ולאמר בא ללמד שישראל ענו על דברי משה כקוראים את ההלל, ור' נחמיה אומר שזה כקריאת שמע ולא כקריאת הלל.

באותו יום דרש ר' יהושע בן הורקנוס שאיוב עבד את ה' מאהבה שכתוב הן יקטלני לו איחל, ועדיין זה שקול אם הוא מצפה לו וכתוב עד אגוע לא אסיר תומתי ממנו מלמד שעשה מאהבה, ואמר ר' יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שדרשת שאיוב עבד רק מיראה שכתוב איש תם וישר ירא אלוקים וסר מרע ויהושע תלמיד תלמיד לימד שמאהבה עשה. **גמרא** מה שכתוב במשנה שהמים בודקים אותו אין לפרש שהם בודקים את הבעל כי מה הוא עשה,

דף כח ואין לומר שהם בודקים אותו אם יש בו עוון כי במקרה כזה המים לא בודקים כלל, שכתוב ונקה האיש מעוון והאשה ההיא תשא את עוונה, שכשהאיש מנוקה מעוון המים בודקים אותה ואילו כשאינו מנוקה מעוון המים לא בודקים אותה, ואם הכוונה שהמים בודקים את הבעל שיכתבו בועל להדיא כמו שכתוב אח"כ כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל, ויש לומר שהם בודקים את הבעל וכתוב ברישא אותו אגב שכתוב אותה, ובסיפא כתבו בועל אגב שכתוב בעל.

המשנה אומרת שלומדים מבאו ובאו והסתפקו אם הכוונה מריכוי של הוואו או מכפלות המילית ולכאורה יש להוכיח

ממה שלמדו איסור לבעול מנטמאה ונטמאה, אך גם שם יש להסתפק אם למדו מהואו או מכפילות המילים, ויש להוכיח ממה שרבי אמר שני פעמים האמורים בפרשה א"כ הוא למד מכפילות המילים, ור"ע למד מהואו וא"כ לר"ע ישנם ששה ריבויים שכתוב ג' פעמים ובאו וב' פעמים ונטמאה ועוד ואו, מאחד לומדים לצוואה של הבעול ומאחד לומדים לצוואה של האשה מאחד לעשיה שלה מאחד לעשיה שלו, אחד לידיעה שלה ואחד לידיעה שלו, ולרבי יש רק ג' ריבויים שנאמר ג' פעמים ובאו ועוד כפילות אחת של ונטמאה, א"כ לומדים צוואה עשייה וידיעה של האשה, ומה שהמים בודקים אותו רבי ילמד ממה שכתוב לצבות בטן ולנפיל ירך והכוונה לבטנו וירכו של בועל, ואין לומר שזה מדבר בשל האשה שכתוב קודם וצבתה בטנה ונפלה ירכה, ור"ע לומד מכך שהכהן מודיע לה שקודם בטן ואח"כ ירך שלא יצא לעז על מים המרים ורבי לומד ממה שלא כתוב בטנה וירכה אלא בטן וירך א"כ זה מלמד על הבעול, ומה שהכהן מודיע לה לומדים ממה שלא כתוב בטנו וירכו אלא לומדים מזה ב' דברים.

לר"ע לומדים ממה שכתוב ג' פעמים ונטמאה אחד לבעל ואחד לבעול ואחד לתרומה, ור' ישמעאל סובר שאיסור לכהונה ניתן ללמוד בק"ו שאם גרושה שמתרת בתרומה אסורה לכהונה ק"ו סוטה שנאסרה לתרומה שתאסר לכהונה, וא"כ מה שכתוב והיא נטמאה והיא לא נטמאה שאם נטמאה אינה צריכה לשנות ואם לא נטמאה למה משקה, אלא מלמד הפסוק שאסורה מספק ולומדים שרץ מסוטה שאם סוטה שלא עשו בה שוגג כמזיד ואונס כרצון בכ"ז עשו בה ספק כודאי שרץ שמטמא בשוגג כמזיד ואונס כרצון ודאי שיעשו בו ספק כודאי, עמוד ב' וכמו שבסוטה אסרו בספק רק ברשות היחיד כך בשרץ אסרו בספק רק ברה"י, וכמו שסוטה יש בה דעת להשאל כך אסור בספק טמאה רק במי שיש בו דעת להשאל ולמדו מכאן שכל דבר שיש בו דעת להשאל מטמא בספק ברה"י ואם אין בו דעת להשאל בין ברה"י בין ברה"ר טהור, ולכאורה מה ר' ישמעאל בא לומר על ר"ע שדיבר על תרומה ועוד מהיכן ר"ע ילמד איסור לכהונה, ואין לומר שאין צריך פסוק לכהונה,

דף כט כי אסרו בסוטה ספק זונה כזונה א"כ גם לתרומה לא צריך פסוק כי עשו בה ספק זונה כזונה, אלא יש לומר שלר"ע יש ד' פסוקים ג' פעמים ונטמאה, ועוד שהוא דורש ואו, אחד לבעל אחד לבעול אחד לכהונה ואחד לתרומה, ור' ישמעאל לא דורש ואו ויש ג' פסוקים לבעל בועל ותרומה, וכהונה לומדים בק"ו, ואין לומר שהפסוק השלישי הוא לכהונה ולתרומה מותרת, כי מסתבר לומר שהפסוק מדבר מחיים כמו בועל ובעל וא"כ גם לגבי תרומה מדובר מחיים, ולענין כהונה הנ"מ היא רק לאחר מיתה כי גם אם יגרשנה תהיה אסורה לכהן מטעם גירושין, ור"ע לא סבר שלומדים כמו בעל ובעול וגם אם הוא למד מזה תרומה אך דבר שלומדים בק"ו טורח הפסוק לדורשו.

רב גידל אומר בשם רב שדבר שיש בו דעת להשאל ושאינו בו דעת להשאל לומדים מפסוק אחר והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל שרק ודאי לא יאכל אך ספק יאכל וכתוב בסוף הפסוק והבשר כל טהור יאכל בשר שרק טהור ודאי אוכל וטמא מספק אינו אוכל, אלא שברישא מדובר בדבר שאין בו דעת להשאל שטהור מספק ובסיפא מדובר כשיש בו דעת

להשאל שטמא מספק, אך צריך את ב' הפסוקים שמהפסוק של רב גידל לא היינו מחלקים בין רה"ר לרה"י לכן צריך ללמוד מסוטה שרק ברה"י טמא מספק, ואם היינו לומדים מסוטה היינו אומרים שצריך דעת נוגע ומגיע, קמ"ל שמספיק דעת הנטמא ואין צריך את דעת המטמא.

ר"ע אומר שאין פסוק לכבר שלישי שנטמא וא"כ מה שטמא הכבר אמר רב יהודה בשם רב שאמנם אין פסוק מפורש אך יש דין ק"ו, שאם טבול יום שמתר בחולין פוסל בתרומה א"כ ככר שני שפסול בחולין ודאי יעשה שלישי בתרומה, אך יש לדחות שטבול יום מגיע מאב הטומאה עמוד ב' ויש לומר שניתן ללמוד מטבול יום של טומאת שרץ, אך עדיין יש לפרוך שטבול יום של שרץ יש במינו אב הטומאה, ויש להוכיח מכלי חרס, אך יש לפרוך שכלי חרס מטמא מאוירו, יש ללמוד מטבול יום ונלמד בהצד השוה משניהם שמתרים בחולין ופוסלים בתרומה א"כ ככר שני שפסול בחולין שיפסול בתרומה, אך בדור אחר פרכו על הצד השוה שיש בהם צד חמור, ורבן יוחנן בן זכאי לא סבר שצד חמור של ב' מלמדים הוא פירכה.

ר' יוסי לומד שרביעי בקודש פסול מק"ו שאם מחוסר כיפורים שמתר בתרומה פוסל בקודש שלישי שפוסל בתרומה ודאי יעשה רביעי בקודש, ושלישי בקודש פסול מהתורה שכתוב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל ומדובר שנגע בשני והתורה אומרת בו שלא יאכל, ור' יוחנן אומר שאינו יודע את טעמו של ר' יוסי שהרי ניתן לפרוך את הק"ו שאוכל שבא מחמת טבול יום פסול בתרומה ולא עושה רביעי בקודש שאבא שאל אמר שטבול יום הוא תחילה לקודש לטמא שנים ולפסול אחד, ור"מ סובר שמטמא אחד ופוסל אחד, וחכמים סוברים שכמו שפוסל אוכלי תרומה ומשקי תרומה כך פוסל אוכלי קודש ומשקי קודש, ורב פפא מקשה שיתכן שר' יוסי לא סבר כרבנן אלא כאבא שאל שטמא שנים ופוסל אחד, ויש לומר שאם הוא סבר כאבא שאל הוא יוכל ללמוד רביעי בקודש מאוכל שבא מחמת טבול יום שאם אוכל שבא מטבול יום שהוא עצמו מותר בחולין עושה רביעי בקודש,

דף ל' אוכל שלישי שבא משני שפסול בחולין ודאי יעשה רביעי בקודש, ואם נפרוך שטבול יום בא מאב הטומאה הרי ר' יוסי עצמו למד ממחוסר כיפורים ולא פרך פירכא זו כיון שאחר טבילה פרחה לה הטומאה.

רב אסי או רבה בר איסי אמרו בשם רב שר"מ ור' יוסי ור' יהושע ור' אלעזר ור' אליעזר סוברים ששני אינו עושה שלישי בחולין, ר"מ אומר במשנה שכל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקודש ופוסל את התרומה ומותר בחולין ומעשר וחכמים אסרו במעשר, ר' יוסי מהברייתא לעיל שאם נאמר ששלישי אסור בחולין א"כ מהק"ו יהיה רביעי בתרומה וחמישי בקודש, ר' יהושע במשנה שר"א אמר שמי שאוכל אוכל ראשון טמא ראשון ומי שאוכל שני נעשה שני והאוכל שלישי נעשה שלישי, ור' יהושע סובר שהאוכל ראשון ושני נעשה שני והאוכל שלישי נעשה שני בקודש ולא בתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה ומשמע שעל טהרת הקודש לא שאין שני עושה שלישי בחולין, ר' אלעזר אומר בברייתא שראשון שבקודש ושבתחולין ובתרומה הם שוים שמטמאים שנים ופוסלים אחד בקודש מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה, ופוסל אחד

שמך, אמר להם רבא ששניכם צדיקים גמורים אלא שאחד מאהבה ואחד מיראה.

פרק מי שקינא

משנה אם קינא לאשתו לר"א אפילו שמע מעוף פורח יוציאנה ויתן כתובה ור' יהושע סובר שרק אם נשאו ונתנו בה מוזרות בלבנה, אם אמר עד אחד ראיתי שנטמאה אינה שותה ואפילו עבד או שפחה נאמנים להפסידה כתובתה, חמותה ובת חמותה צרתה יבמתה ובת בעלה נאמנות רק שלא תשתה אך לא להפסידה כתובתה, והיה מקום ללמוד בק"ו שאם עדות סתירה הראשונה שלא אוסרתה איסור עולם היא לא מתקיימת פחות משנים עדות טומאה שאוסרתה איסור עולם ודאי לא תתקיים פחות משנים, אלא שכתוב ועד אין בה כל עדות שהיא וא"כ יש ללמוד ק"ו לעדות סתירה **עמוד ב** שאם בעדות טומאה שאוסרתה איסור עולם מספיק עד אחד עדות סתירה שאינה אוסרתה איסור עולם ודאי יספיק עד אחד אלא שכתוב כי מצא בה ערות דבר ולומדים דבר דבר מהפסוק על פי שנים עדים יקום דבר שרק בשנים תתקיים העדות, אם עד אומר נטמאת ואחר אומר שלא נטמאה או שאשה אחת אומרת נטמאת והשניה אומרת שלא, משקים אותה וכן אם אחד אומר שנטמאה ושנים אומרים לא נטמאה משקים אותה ואם שנים אומרים נטמאת ואחד אומר שלא נטמאת אינה שותה. **גמרא** יש להקשות במשנה שהיא לומדת שצריך שניים בסתירה מדבר דבר ולכאורה לעיל למדנו מעד אין בה ולא בקינוי ולא בסתירה, ויש לומר שאכן פירוש המשנה הוא שכתוב בה ולא בקינוי וסתירה וסתם טומאה בלי קנוי וסתירה לומדים מדבר דבר שצריך שני עדים.

עד אומר נטמאת ועד אומר שלא היא שותה משמע שלולא שהוא מכחיש אותו אינה שותה שכתוב עד אין בה הכוונה שנים ואין לומר שאין אפילו אחד כי כתוב לא יקום עד אחד באיש ואם כתוב עד ודאי הכוונה אחד והתורה מוסיפה אחד ללמד שכל מקום שכתוב עד הכוונה לשנים אם לא שפרטו לך אחד, ואומרת התורה שאין שנים אלא אחד ואם היא לא נאנסה אסורה, אך קשה שאם אחד נאמן איך יכול אחד אחר להכחישו שעולא אמר שכשהתורה מאמינה לעד אחד הוא כשנים ואין דבריו של אחד במקום שנים, אלא אומר עולא שגם בהכחשה של עד אחד אינה שותה וכן אמר ר' יצחק אך ר' חייא אומר שבהכחשת עד אחד היא שותה, ויש לתרץ לדברי עולא שבזה אחר זה אין השני נאמן כי האמנו לראשון ואין אחד במקום שנים, אך כשבאו בבת אחת יש הכחשה, ולכאורה יש להוכיח מהמשנה שאם אחד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת היא שותה משמע שבאחד ואחד היא לא שותה, ור' חייא יאמר שיש להקשות לצד השני שבסיפא כתוב שנים אומרים נטמאת ואחד אומר לא נטמאת אינה שותה משמע שבאחד ואחד היא שותה אלא המשנה מדברת בפסולי עדות וכו' נחמיה שכשהתורה מאמינה לעד אחד הולכים אחר רוב דעות ושתי נשים באיש אחד כשני אנשים באיש אחד, וללישנא בתרא אם הגיע תחילה עד אחד כשר גם ק' נשים הן כעד אחד.

בחולין, ור' אליעזר ששנו במשנה שנוטלים חלה מטמאה על טהורה שאם יש ב' עיסות אחת טמאה ואחת טהורה לוקח כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מהמוקף, **עמוד ב** וחכמים אוסרים ויש ברייתא שאפילו כביצה באמצע וסברו שמדובר בעיסה שטמאה ראשון וחולין שהם טבל לחלה אינם כחלה, וא"כ נחלקו שלר"א אין שני עושה שלישי בחולין ולכן לא נטמאה העיסה שמחבר בה, ולחכמים שני עושה שלישי ועדיף לא להרבות טומאה בחולין, ורב מרי בר כהנא דוחה שלכו"ע אין שני עושה שלישי בחולין, ונחלקו שלחכמים חולין שטבולים לחלה הם כחלה ור"א סובר שאינם כחלה, או שלכו"ע חולין הטבולים לחלה אינם כחלה ונחלקו שלחכמים אסור לגרום טומאה לחולין בא"י, ור"א סובר שמותר גרום טומאה לחולין שבא"י.

ר"ע שלומד אלפיים אמה של ערי הלויים לתחום שבת סובר שתחומין דאורייתא ור"א בן ריה"ג סובר שתחומין דרבנן. **ר"ע** דרש בו ביום שכשיצאו ישראל מהים נתנו עיניהם לומר שירה ואמרוה כגדול המקרא את ההלל ועונים אחריו ראשי פרקים, משה אמר אשירה לה' ואמרו אחריו אשירה לה', משה אמר כי גאה גאה וענו אחריו אשירה לה', ור"א בן ריה"ג סובר שענו כמו בקטן המקרא את ההלל ועונים אחריו מה שהוא אומר, שמשה אמר אשירה לה' והם אמרו אשירה לה', משה אמר כי גאה גאה וענו אחריו כי גאה גאה, ור' נחמיה סובר שזה היה כסופר הפורס על שמע בביהכנ"ס שפותח תחילה ועונים אחריו, ומחלוקתם היא שר"ע דרש לאמר על תחילת השירה שתמיד עונים אשירה לה', ור"א דרש לאמר על כל הדברים, ור' נחמיה דרש ויאמרו שכולם אמרו יחד ולאמר שמשה פתח תחילה, ובברייתא אחרת כתוב שר' יוסי הגלילי אמר שאמרו שירה כשעולל מוטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו וכשראו את השכינה הגביה העולל את צוארו ותינוק שמת דד מפיו ואמרו זה קלי ואנוהו, וכן כתוב מפי עוללים ויונקים יסדת עוז, ור"מ אומר שגם העוברים שבמעזי אמם אמרו שירה

דף לא שכתוב במקלות ברכו אלוקים ה' ממקור ישראל, ור' תנחום מבאר שהכרס נעשתה להם כאספקלריא מאירה והצליחו לראות.

ר' יהושע בן הורקנוס דרש בפסוק באיוב הן יקטלני לו איחל שעבד מאהבה לכאורה קשה שנראה אם כתוב לו בא' או בו', אך לפ"ז בפסוק בכל צרותם לא צר שכתוב בא' אין לומר שהכוונה לא ממש כי הרי כתוב בהמשך ומלאך פניו הושיעם אלא תמיד ניתן לדרוש בא' או בו' ור"מ אומר שלומדים ירא אלוקים שנאמר באיוב מירא אלוקים שכתוב באברהם וכמו שבאברהם זה מאהבה כך באיוב זה מאהבה שבאברהם כתוב זרע אברהם אוהבי וההבדל בין עושה מאהבה לעושה מיראה כדברי ר"ש בן אלעזר שגדול העושה מאהבה מהעושה מיראה, שבעושה מאהבה כתוב עושה חסד לאלפים לאוהבי, והיינו אלפיים, ואילו בעושה מיראה כתוב ולשומרי מצוותי לאלף דור, ואף שגם שם כתוב לאוהביו אך לאלף אינו סמוך לאוהביו אלא לשומרי מצוותי ובפסוק לאלפים זה סמוך למילה לאוהבי.

שני תלמידים ישבו לפני רבא אחר אמר שהקריאו לו בחלומו מה רב טובך אשר צפנת ליראיך והשני אמר שהקריאו לו בחלומו וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ויעלצו בך אוהבי